

Тетяна БАНДУРА,

orcid.org/0000-0001-9999-0523

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української та зарубіжної літератур

Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського

(Одеса, Україна) *tatyanabandura03@gmail.com*

ПРОБЛЕМА ПОСТКОЛОНІАЛЬНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ В РОМАНІ ЧИМАМАНДИ НГОЗІ АДІЧІ «ЛІЛОВА КВІТКА ГІБІСКУСА»

У статті досліджується проблема постколоніальної ідентифікації в романі письменниці-феміністки Нігерії Чимаманди Нгозі Адічі. Зазначається, що поява романного жанру в літературах африканського континенту детермінована потребою у великій епічній формі як найбільш обґрунтованій у відтворенні радикальних змін в сучасному житті постколоніальних країн, ознайомленням письменників з англійською європейською й американською літературами. У сучасній нігерійській прозі простежується тенденція звернення більшості авторів до складних романних форм, в яких синтезуються елементи реалістичного й трансцендентного – особливих рис постмодерністичної манери письма, міфологізації естетичної аксіології.

Наголошується на тому, що роман Чимаманди Нгозі Адічі «Лілова квітка гібіскуса» констатує, що гострота соціального пафосу нігерійського роману початку XXI століття не слабшає, оскільки в епіцентрі оповіді актуальні соціальні проблеми, що синергізуються ефектом проблематики особистісного й політичного аспектів. Авторка простежує витоки нової соціальної реальності через долі своїх героїнь, формування постколоніальної свідомості, що увиразнюється позицією відчуття себе вільною особистістю, незалежним суб'єктом Всесвіту.

Акцентується увага на тому, що письменниця засвоїла кращі традиції розвитку африканського роману, акумулює його життєствержувальну тенденцію, збагачує естетичну аксіологію нігерійської прози в контексті постмодерної та постпостмодерної епістем оригінальною експлікацією вияву постколоніальної ідентичності в техніці образотворення. Англійська романістика Чимаманди Нгозі Адічі засвідчила актуальне звернення письменниці до загальних проблем національної реальності, збагачення поетичальної палітри в художніх пошуках, набуття соціально загостреного пафосу та психологічної глибини. Художня майстерність нігерійської авторки виявляється в гармонійному симбіозі загальносуспільної важливості зображеного й збереження африканського колориту в проблематиці, тематиці, в їх орієнтованості на ті явища сучасного життя, в яких відтворено зміст соціальних процесів і трансформацій.

Ключові слова: *постколоніальна свідомість, епістемі, ідентифікація, фемінізм, образотворення.*

Tetiana BANDURA,

orcid.org/0000-0001-9999-0523

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of Ukrainian and Foreign Literature

South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky

(Odessa, Ukraine) *tatyanabandura03@gmail.com*

THE PROBLEM OF POSTCOLONIAL IDENTIFICATION IN CHIMAMANDA NGOZI ADICHIE'S NOVEL "PURPLE HIBISCUS FLOWER?"

The article examines the problem of postcolonial identification in the novel by Nigerian feminist writer Chimamanda Ngozi Adichie. It is noted that the appearance of the novel genre in the literature of the African continent is determined by the need for a large epic form as the most grounded in the reproduction of radical changes in the modern life of post-colonial countries, by familiarizing writers with English-speaking European and American literature. In modern Nigerian prose, one can trace the tendency of most authors to turn to complex novel forms, in which elements of the realistic and transcendent are synthesized - special features of the postmodern style of writing, mythologizing of aesthetic axiology.

It is emphasized that Chimamanda Ngozi Adichie's novel "Purple Hibiscus Flower" testified that the sharpness of the social pathos of the Nigerian novel of the beginning of the 21st century does not weaken, since the epicenter of the story is topical social problems that synergize with the effect of the problematic of personal and political aspects. The author traces the origins of the new social reality through the fates of her heroines, the birth of post-colonial identification in their minds, which is expressed by the position of feeling like a free person, an independent subject of the universe.

Attention is focused on the fact that the writer has mastered the best traditions of the development of the African novel, develops its life-affirming tendency, enriches the aesthetic axiology of Nigerian prose in the context of postmodern and post-postmodern epistemology with an original explanation of the formation of post-colonial identity in the technique of

imagery. Chimamanda Ngozi Adichie's English-language novels proved the writer's topical appeal to the urgent problems of national reality, the enrichment of the poetic palette in artistic pursuits, the acquisition of socially heightened pathos and psychological depth. The artistic skill of the Nigerian author is revealed in the harmonious symbiosis of the universal importance of the depicted and the preservation of the African flavor in the problems, themes, in their orientation to those phenomena of modern life, in which the content of social processes and transformations is reproduced.

Key words: *postcolonial consciousness, epistemes, identification, feminism, representation.*

Постановка проблеми. Попри тривале перебування під колоніальним гнітом африканська культура, зокрема література, формувала творців нової генерації, зумовленої іманентним прагненням вибороти національну свободу й індивідуалістську ідентичність. У 90-х роках ХХ століття загострюється громадянська активність африканських жінок, набирає обертів феміністичний рух, позначений діяльністю Лейми Гбові, Джойс Банди, Чимаманди Нгозі Адічі та ін. Африканська література не стоїть осторонь гострих соціальних проблем, і в англійських літературах Гани, Нігерії з'являються нові імена письменниць, які заговорили про несправедливий соціальний статус жінки-африканки, її безправ'я, колоніальний «синдром» жіночої неволі, рабську психологію й т. ін. Під пером таких мисткинь народжуються яскраві образи сучасних африканок, детерміновані появою постколоніальної свідомості, інвазійної ролі ідентифікаційного фактору в модерному соціумі.

Аналіз досліджень. У сучасному літературознавстві проблеми постколоніальної свідомості вивчають Т. Гундорова, Е. Дюссель, С. Дюрант, К. Карут, М. Павлишин, М. Шюллер та ін. Африканська література стала об'єктом дослідження у розвідках В. Мелешенко, О. Штанюк та ін. У працях теоретиків постколоніальної літератури в основному проголошується ідея покоління як важливої культурної категорії, зокрема в постмодерній епістемі. Покоління виявляється індикатором соціально-політичних та культурних явищ, особливо воно акумулює свідомість епохи, стає контекстом зіткнення міжконфесійних літератур. Постколоніальна критика породжує новий методологічний спектр дискурсів заявляє про новий потенціал художнього відтворення.

Мета статті – дослідження проблеми постколоніальної ідентифікації в романі «Лілова квітка гібіскуса» африканської письменниці-феміністки Чимаманди Нгозі Адічі.

Виклад основного матеріалу. Постколоніальна свідомість корелює культурну еволюцію, у цьому її глобальна естетична роль. Справедливо зауважує Тамара Гундорова: «Загалом урахування постколоніальної перспективи додає нових акцентів аналізу поколінневої свідомості, адже наголошує на ролі покоління в процесах соціальної, культурної, національної, гендерної ідентифікації та підводить до питання про приватну й сімейну

постколоніальну історію (постпам'ять)» (Гундорова, 2016: 12).

Література африканських країн на часі заглиблюється в сутність людського ества, загадкову природу свідомості суб'єкта, наслідуючи європейську постмодерну естетику, та все ж формує власну постколоніальну концепцію буття індивіда. Дослідниця В. Мелешенко наголошує: «Постійний контакт африканців з європейцями сприяв руйнуванню багатьох духовних принципів, видозміні усних і письмових наративів. Проблема співвіднесення свого та чужого також стала актуальною у визначенні естетичних критеріїв африканського письменства» (Мелешенко, 2020: 87).

Сучасні письменниці африканського континенту ретельно вивчають жіночу долю, намагаються осмислити причини й наслідки жіночого рабства, визволення від соціального й національного гніту, саме ця тематика набула масштабного рівня в кінці ХХ століття. У їхніх творах порушені нагальні питання, що сьогодні турбують африканську жінку, – проблеми жіночої долі, що осмислюються в соціально-філософському аспекті, пошук африканками свого місця в соціумі, сім'ї, прагнення самовиразитися, а також проблеми шлюбу, виховання дітей, взаємовідносин з чоловіком. Жіноча тема інтерпретується різновекторно, але у багатьох творах акумулюється глобальна ідея – за різних життєвих обставин африканські жінки виявляють потужну силу духу, працелюбність, витривалість та рішучість у досягненні своєї мети. Імперативовані в жіночій африканській прозі цінності – професія, громадська діяльність, материнство, а особливо освіта, в якій письменниці вбачають основу жіночої емансипації, – актуальні в африканській суспільності.

Суттєву ланку в розвитку африканської літератури займає нігерійська проза, особливо роман. Поява романного жанру в Нігерії детермінована потребою у великій епічній формі як найбільш обґрунтованій у відтворенні радикальних змін в сучасному житті країни, ознайомленням письменників з англійською європейською й американською літературами. У сучасній нігерійській прозі простежується тенденція звернення більшості авторів до складних романних форм, в яких синтезуються елементи реалістичного й трансцендентного – особливих рис постмодерністичної манери письма, міфологізації естетичної аксіології.

Прикметним явищем в апробації романних форм у літературі Нігерії виявився різновид певного «неопросвітницького» роману, в якому утверджується просвітницький пафос, що поєднується із заглибленим вимальовуванням характерів, умотивованим психологізмом та орієнтацією на масового читача. На сьогодні в Нігерії з'явилося і досить активно вступає в літературне життя нове покоління письменників, які усвідомлюють свою приналежність як до африканської землі, так і до англомовної літературної традиції.

Серед когорт сучасних письменників Нігерії особливо вирізняється письменниця-феміністка, прогресивна громадська діячка, викладач Чимаманда Нгозі Адічі, яка в 2007 році була удостоєна престижної літературної премії «Оранж» в галузі жіночої літератури за роман «Половина жовтого сонця». Це другий роман авторки. Дебютним був роман «Лілова квітка гібіскуса», в якому мисткині вдалося майстерно відтворити жіночу долю й порушити проблему постколоніальної ідентичності жінки нової формації.

За жанровими ознаками твір «Лілова квітка гібіскуса» близький до сімейного роману, в якому чітко простежується просвітницько-дидактична тенденція, що заявила про себе в новій формі «неопросвітництва», про естетичне формування якого зазначалося вище. У книзі ця риса оприявнюється через призму проблеми становища жінки в сучасному африканському соціумі. Авторка відстоює ідею внутрішньої свободи жінки, її права на вибір свого місця в оточенні. Роман оповідає історію життя героїні, її сім'ї, де традиційно панує патріархальне начало. На початку твору жінки в родині показані неповноцінними особистостями, не здатними на власну думку, вони поставлені насильно в пасивну позицію, що позбавляє їх ініціативи й самостійності. Дослідниця прози нігерійського письменника Ч. Ачебе Олесья Штанюк справедливо зауважує на типових стосунках в африканських сім'ях: «Особлива роль у культурі Ігбо відводилася постаті матері, що неодноразово підкреслюється в текстах Ч. Ачебе. На думку людей Ігбо, «Мати – перша, найвища»... У своїх текстах Ч. Ачебе описує типове ставлення Ігбо до жінки, якщо то дочка чи сестра. З одного боку, до неї ставляться як до «нижчої жінки», а з іншого – її захищають і поважають» (Штанюк, 2018: 139).

Історія сім'ї головної героїні Камбілі розвивається на тлі подій в країні, пов'язаних із воєнним режимом Абачі в середині 90-х років ХХ століття. Оповідь ведеться від першої особи, дівчині 15 років, вона ні в чому не має потреби, родина вельми забезпечена. Голова родини Юджин – біз-

несмен, володіє кондитерською фабрикою, яка приносить великий дохід сім'ї. До того ж він видаєць нігерійської газети «Стендард», яка правдиво висвітлювала нагальні проблеми суспільства, громадські протести, появу радикального мислення у населення. Батько Камбілі – людина смілива у своїх політичних переконаннях, критикує репресивний режим, виступає проти воєнного керівництва, засуджує панівну в країні корупцію. Його всі поважають, він глибоко релігійна людина, щедро допомагає мешканцям свого селища, робить великі пожертвування в місцеву громаду, в дитячі лікарні й притулки. Проте вдома він – релігійний фанатик, тиран, який вимагає від жінки й дітей беззаперечного послуху, вчиняючи над ними жорстоку розправу в намаганні відстояти свою позицію.

Крізь призму авторської інтенції образ батька постає складним і полемічним: благодійник в соціумі, в родині він деспот і свавільник. Кульмінацією його жорстокості є занурювання ніг доньки Камбілі в окріп через те, що спілкувалася з дідусем-язичником Ннукву (вороже ставлення Юджина до батька заснувалося через неприйняття традиційної для старшого покоління африканців віри в духів): «Батько поступово лив окріп на ноги, ніби проводив експеримент і з цікавістю очікував на результат. По його щоках текли сльози. Спочатку я побачила пар і згодом струмись окропу. Я бачила, як він виходить із носика чайника й повільно наближається до моїх ніг. Біль, що відчула потім, був настільки чистим, настільки гострим, що якусь секунду його не усвідомила. А згодом я почала кричати» (Чимаманда Нгозі Адічі, 2018: 214). Десакралізація відносин батьків і дітей в авторському мисленні Чимаманди Нгозі Адічі відбувається в аспекті постмодерністичної традиції світової літератури. Згадана розправа над доньчиною зухвалістю пролонгує процес зображення деформації сокровенних стосунків між батьком і донькою у бік приниження й знущання як результат дії деморалізованого чинника, оголеного постмодерною естетикою.

Ейдологічним втіленням постколоніальної свідомості виступає образ сестри батька Камбілі, тітоньки Іфеоми. Це новий тип жінки, емансипованої, ерудованої, вона, викладач Університету в Нсукку, вважає, що її брат – «занадто колонізований продукт» (Чимаманда Нгозі Адічі, 2018: 118). Її надзвичайно обурює той факт, що брат своїм дітям забороняє говорити ігбо – мовою корінних мешканців поселення. Юджин цурається свого походження, намагаючись через англійську мову «звучати цивілізовано» (Чимаманда Нгозі Адічі, 2018: 95).

Справжнім відкриттям нового світу стала для Камбілі і її брата Джаджа поїздка на гостину до тітки Іфеоми, де стосунки не засновані на страхі, а ґрунтувались на довірі й рівності прав. Будинок тітоньки Іфеоми став для них світом, де дихалось вільно. Тут вони вперше побачили модель життя, де не було матеріальної залежності, а панувала атмосфера доброзичливості й вільного особистісного вибору. Вкрай складно було Іфеомі звести кінці з кінцями, інколи не вистачало грошей на заправку паливом старенького авто, але кожен у сім'ї мав беззаперечне право говорити те, що думає, і водночас в таких демократичних стосунках панував лад та згода.

Доказом емансипації жінки в патріархальному суспільстві була ситуація, в якій Іфеома виступає на боці студентів, які виборюють своє право на людські умови життя в гуртожитку. Хоч і ризикує смілива жінка втратою роботи, але це її не зупиняє. Обшуки в її квартирі, погрози, відверті знущання не змушують тітоньку відмовитися від своїх громадянських переконань. В образі тітоньки Іфеоми авторка втілює ідею особистісної сили й волі до самоствердження жінки в умовах репресивної соціальної політики.

Міфопоетичний засіб сновидіння імплементує мотив соціальної кари за волевиявлення в паралельній площині світоосягнення дівчини-підлітка й зрілої жінки-активістки. Символ окропу як покарання за вільнодумство проступає в сні Камбілі: «Вдень я задрімала й мені наснилося, що адміністратор лле окріп на ноги тітоньки Іфеоми у ванній нашого будинку в Енугу. Тітонька Іфеома вистрибнула з ванни, як буває лише у сні, і перестрибнула просто до Америки. А коли я покликала її і попросила зупинитись, вона мене не почула» (Чимаманда Нгозі Адічі, 2018: 216). Таким чином письменниця утверджує велич свободи особистісного волевиявлення, втрату колоніального світовідчуття, імператив постколоніальної ідентифікації. Так, Іфеома на протигагу племінниці не терпить болю, а одразу звільняється від нього активною дією (стрибком) і поринає у світ демократичного устрою вільної держави. Америка контрастує до Нігерії, де ще панує атмосфера тоталітаризму, колонізаторства, особистісного поневолення. Прагнення покинути Батьківщину, де живе дух рабства, переповнює всіх членів сім'ї Іфеоми. Але біль за долю рідної землі, усвідомлення колонізаторської політики в державі засмучує тітоньку Іфеому, вона не хоче бути зрадницею власних громадянських переконань.

Гідною продовжувачкою матеріної позиції стосовно жінки та її соціального виявлення є Амака. Спершу Камбілі була вражена поведінкою кухні, яка не боялась заперечити матері, робила

сміливий макіяж, виходячи на вулицю, займалася улюбленою справою малювання, інколи епатажного. Цього собі не могла дозволити Камбілі, адже її виховання було прямо протилежним. Та все ж Чимаманда Нгозі Адічі у фіналі роману показує гармонійне переродження юної героїні із слабкої, мовчазної, заляканої дівчинки-підлітка в рішучу, вільнолюбну, переконану у власній позиції дівчину. Цій трансформації сприяла атмосфера родини тітоньки Іфеоми.

Саме з образом тітоньки Іфеоми пов'язана життєстверджувальна ідея роману. В садку тітоньки цвів незвичайного кольору гібіскус, що так вразив дітей, коли вони вперше з'явилися в її садібі. У них вдома ріс розповсюджений червоний гібіскус, яким мама прикрашала алтар у церкві, а цей був ліловий. Пізніше Джаджа посадить прекрасну квітку, яку привезе від тітоньки, у рідному обійсті, і вона розростеться й благодатно розквітне. Ліловий гібіскус – символ волі, нового життя без рабства, де не треба підкорюватись батькові-тирану. Саме у фіналі твору, коли Камбілі й Джаджа повернуться додому після смерті батька, на їхньому подвір'ї розквітне ліловий гібіскус: « – Дивись, скоро зацвіте ліловий гібіскус, – сказав Джаджа, коли ми вийшли з машини. Він показав мені, куди треба подивитись, але я не потребувала підказок. Я й так помітила сонні овальні бутони, що погойдувались від подуву легенького вітерця» (Чимаманда Нгозі Адічі, 2018: 235). Дитячим сприйняттям змін у їхньому будинку й житті авторка вказує на появу паростків усвідомленого постколоніального світовідчуття особистості нової суспільної формації. Саме у святий день Божого воскресіння все влагоджується за нормами світопорядку: «Наступного дня була Пальмова неділя, день, коли Джаджа не пішов на причастя, а батько кинув важкий молитовник через усю кімнату й розбив етажерку з фігурками балерин» (Чимаманда Нгозі Адічі, 2018: 235). Джаджа не побоюється протистояти волі батька, водночас сімейний тиран виявився нікому не страшним.

Життя батька закінчилось трагічно: він міг, як і його безстрашні однодумці-журналісти, які не боялись писати правду, загинути від підкладеного вибухового пристрою, однак доля поглимилась над аб'юзером. Доведена до відчаю дружина, діставши в знахаря отруту, підсипала зілля йому в чай. Після смерті батька, коли вбивство було майже розкрито, Джаджа, змужнілий після «свіжого» подуву вітру Нсуки, не роздумуючи, взяв провину матері на себе й був запроторений до в'язниці. Підлітки Камбілі й Джаджа до кінця роману проходять шлях особистісного становлення від мовчазних, пригнічених батьківським

авторитетом дітей, які жили за встановленим тираном розпорядком дня, до зміцнених духом молодих людей, готових взяти на себе відповідальність за сім'ю, стати на захист матері.

Новаторським експериментом в образотворенні можемо визнати образ матері дітей Беатріс. Це показовий художній процес творення неординарного жіночого характеру, в якому злились два полярні усвідомлені начала – покірنا жінка й рокова месниця, готова завжди захищати своїх дітей. На наш погляд, це яскраве демонстрування персоніфікованого пробудження постколоніальної свідомості, потреби особистісної самоідентифікації. Як і діти, жінки проходить шлях власної трансформації в бік самовдосконалення. Адже їй найбільше перепадало від чоловіка-аб'юзера. Переламним моментом у рабському існуванні Беатріс стала втрата ненародженої дитини після побиття чоловіком. І вона свідомо обирає шлях помсти за своїх дітей.

Наскрізною художньою речовою деталлю є етажерка зі статуєтками балерин. Для Беатріс це був найулюбленіший предмет інтер'єру, та водночас ми розуміємо в ньому символ поневоленої жіночої сутності, оскільки саме в цю етажерку батько увесь час у пориві злості жбурляв молитовник (втілення релігійного фанатизму). Кожного разу після чоловікового акту підкорення сім'ї власним забаганкам, жінка збирала статуєтки, перетирає їх і ставила на місце. Лише востаннє, перед смертю Юджина, напередодні Пальнової неділі статуєтки розбилися і зникли з життя героїв назавжди. Так авторка моделює факт знищення рабської покори в цьому будинку і зародження нової вільної свідомості, ушлявленої символом лілового гібікуса.

Безперечно, що образ Камбілі найумотивованіший в спектрі образотворення роману. Налякана батьковою деспотією, з несміливим поглядом на життя, така, що часто губиться в сумнівах, дівчина одночасно й захоплюється авторитетом свого батька в рідному поселенні, й глибоко ненавидить його, особливо за фізичне насилля над матір'ю. Спочатку устрій сім'ї тітоньки Іфеоми її жахає, зухвале волевиявлення кузини Амаки обурює і відштовхує, та врешті Камбілі розуміє, що весь цей сімейний світопорядок заснований на особистісній свободі та довірі. І її поглинає ця сприятлива атмосфера людяності, дівчина розуміє заскоружливість системи відносин у їхній родині, де батькове слово перевищує слабкі вияви громадянської позиції будь-кого з членів роду, тим самим

нівелюючи особистісну, соціальну й національну ідентичність суб'єкта соціуму.

Саме в обставинах сприятливого впливу сім'ї тітоньки Іфеоми Камбілі вперше закохується в молодого священника Амаді, світогляд якого доволі демократичний і соціально прогресивний. Кохання зробило дівчину сміливішою, рішучішою, упевненішою в собі. Листи Амаді, який поїхав працювати до Німеччини, наповнювали її жагою до життя, давали сили вірити в краще майбутнє, підтримувати зранену життям матір і бажання визволити невинного брата з в'язниці: «Я живу його листами. Я ношу їх з собою тому, що вони довгі й детальні і нагадують мені про гідність, тому що вони пробуджують в мені почуття. Декілька місяців тому він написав, що не хоче, щоб я шукала всьому причини й пояснення. Є такі речі, які трапляються і для них ніяких пояснень немає. Він ніколи не згадував батька, але я зрозуміла, про що він говорив. Я зрозуміла, що він відповідав на питання, на які я сама не зважувалась давати відповіді» (Чимаманда Нгозі Адічі, 2018: 277).

Висновки. Роман Чимаманди Нгозі Адічі засвідчив, що гострота соціального пафосу нігерійського роману початку XXI століття не слабшає, оскільки в епіцентрі оповіді актуальні соціальні проблеми, що синергізуються ефектом проблематики особистісного й політичного аспектів. Авторка простежує витoki нової соціальної реальності через долі своїх героїнь, формування постколоніальної ідентифікації, що увиразнюється позицією відчуття себе вільною особистістю, незалежним суб'єктом Всесвіту.

Мисткиня засвоїла кращі традиції розвитку африканського роману, акумулює його життєствержувальну тенденцію, збагачує естетичну аксіологію нігерійської прози в контексті постмодерної та постпостмодерної епістем оригінальною експлікацією формування постколоніальної ідентичності в техніці образотворення. Англomовна романістика Чимаманди Нгозі Адічі констатує актуальне звернення письменниці до нагальних проблем національної реальності, збагачення поетикальної палітри в художніх пошуках, набуття соціально загостреного пафосу та психологічної глибини. Художня майстерність нігерійської авторки виявляється в гармонійному симбіозі загальносуспільної важливості зображеного й збереження африканського колориту в проблематиці, тематиці, в їх орієнтованості на ті явища сучасного життя, в яких відтворено зміст соціальних процесів і трансформацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гундорова Т. Постколоніальний роман генераційної травми та постколоніальне читання на Сході Європи. URL : <https://uamoderna.com/md/hundorova-postkolonial-novel-generational-trauma>
2. Мелешченко В. Постколоніальний дискурс сучасної африканської літератури: стратегії наративу і письма. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : Філологія. 2020. № 46. Том 3. С. 86–90.
3. Нгозі Адічі Ч. Лілова квітка гібіскуса. URL : <https://coollib.com/b/505555-chimamanda-ngozi-adichi-lilovyiy-tsvetok-gibiskusa/read>
4. Штанюк О. Культура Ігбо як етнічне джерело літературної творчості Ч. Ачебе. *Питання літературознавства*. Чернівці, 2018. № 97. С. 134–144.

REFERENCES

1. Hundorova T. Postkolonialnyi roman heneratsiinoi travmy ta postkolonialne chytannia na Skhodi Yevropy. [The post-colonial novel of generational trauma and postcolonial reading in Eastern Europe]. URL : <https://uamoderna.com/md/hundorova-postkolonial-novel-generational-trauma>. [in Ukrainian].
2. Meleshchenko V. Postkolonialnyi dyskurs suchasnoi afrykanskoï literatury: stratehii naratyvu i pysma. [Postcolonial discourse of modern African literature: strategies of narrative and writing]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu*. Ser. : Filolohiia. 2020. № 46. Tom 3. S. 86–90. [in Ukrainian].
3. Nhozi Adichi Ch. Lilova kvitka hibiskusa. [Purple hibiscus flower]. URL : <https://coollib.com/b/505555-chimamanda-ngozi-adichi-lilovyiy-tsvetok-gibiskusa/read>. [in Ukrainian].
4. Shtaniuk O. Kultura Igbo yak etnichne dzherelo literaturnoi tvorchosti Ch. Achebe. [Igbo culture as an ethnic source of C. Achebe's literary work]. *Pytannia literaturoznavstva*. Chernivtsi, 2018. № 97. S. 134–144. [in Ukrainian].